HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דסרי ריחייהו. מבאיש ריחם: **היזמי והיגי.** מיני סנה: **דנפרי טרפייהו.** נושרין עלין שלהן: **אפקותא דדיקלא.** מולא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יולאים בו דוקרנין הרבה סביב סביב: **ואע"ג דאגידי.** שמחוברין ענפי האילן יחד ודמי לחבילין דאמרן אין מסككין בהן: **ואע"ג דהדר אגיד להו איהו.** הענפים של מעלה כדי להסכיבן מפני שמתפללין לכאן ולכאן ומוקפין) למעלה ואין קומתם הנקב: **אגד בחד לא שמיה אגד.** כל דבר יחידי המחובר יחד ואוגדו בפני עצמו איהו אגודה עד שיתן דבר אחר עמו ויאגדם יחד: **דוקרי דקני.** כעין אפקותא דדיקלא אלא שזה של קנים וזה של דקליס: **קנים ודוקרניס.** משמע תרי מילי ודוקרניס כמו יחפור בדקר (גיטה דף ג.) פל"א בלע"ז: **קנים של דוקרניס.** שיולאים בגזעם כמין דוקרניס הרבה: **מסككין בהן.** ולא משווין להו כחבילה: **מרריתא דאגמא.** חזרת של אגם: **אזוב.** כל היכא דכתיב אזוב דריש ליה הכי: **ולא כל אזוב שיש לו שם לווי.** הכא נמי מרור כתיב ולא מררתא דאגמא דהוא שם לווי: **כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה.** שיש בו מכמה מיניו וכל אחד שם לווי לו כמו אזוב כוחלית וקודם מתן תורה היה זה שמו ובאתה תורה והקפידה שכתוב בכמה מקומות אזוב ולא נכתב באחד מהן אחד משמות הללו ש"מ אסתם אזוב קפיד רחמנא: **הני.** מרריתא לא נשתנה שמם קודם מתן תורה וכשנתנה תורה לא היו קרויין אלא מרור סתם וכשהזכיר מרורים אף זה היה במשמע: **לא שמיה אגד.** לא לענין חבילה לסכך ולא לענין אגודת אזוב: **שלשה קלחין.** שרשין: **ובהן שלשה גבעולין.** גבעול לכל קלח. גבעול הוא קנה האמצעי שהזרע בראשו כקנבוס ופשתן: **רבי יוסי אומר.** לקמן מפרש פלוגתייהו: **שיריו.** אם נפל האחד לאחר זמן שיריו כשרים בשנים: **גרדומיו.** כשמזין בו פעמים הרבה מתוך שגבעוליו רכים משתברים וכל שהוא המשתייר באגודה כשר ובלבד שישתייר מכל אחד ואחד כל שהוא שתהא שם אגודתו קיימת: **קא סלקא דעתיה.** דהא דאמר רב חסדא שנים מחלוקת רבי יוסי ורבנן הכי מפרש פלוגתייהו והכי שמעינן לה דמדשיריו שנים לר' יוסי תחילתו נמי שנים: **למצוה.** לכתחילה: **ומדרבי יוסי.** בעי שלש מיהא למצוה מכלל לרבנן דאמרי שלשה לעכב דאי איתהו נמי למצוה ולא לעכב מאי אתא רבי יוסי לאיפלוגי ומאי מחלוקת דקאמר רב חסדא דלרבי יוסי שמיה אגד ולרבנן לא שמיה אגד: **אזוב שתחילתו שנים.** פסול וכן אזוב שלשה ונפלו שנים מן האגודה ונשתייר אחד פסול: **ואינו כשר כו'.** כלומר אין תחילתו כשר אלא בשלשה דבגיר מהכי לאו אגודה היא ואין שיריה כשרים אלא בשנים: **איפוך.** סברא דידן דאמרן לעיל קא סלקא דעתיה דנפרשה לרב חסדא הכי דלר' יוסי שלשה לעכב כדמפרש הכא בהדיא ומכלל דשלשה ה) (לרבנן שמע רבי יוסי) דקאמרי למצוה ולא לעכב: **והפנית.** בניחותא: **לרבנן** לא גרסינן. שאין זו לשון גמרא ומיהו על כרחך רבנן קאמרי לה דהא ר' יוסי שלשה לעכב שמעינן לה: **אזוב שתחילתו שנים.** כשר: **ושיריו אחד.** נמי כשר: **ולא פסול.** בתחילתו עד שיהא אחד. וקס"ד דסיפא נמי הכי מיפרשא ואין שיריו פסולים עד שיהא אחד ולהכי פריך שיריו אחד סלקא דעתין ליפסל והא קתני כשר: אלא

א דסרי ריחייהו שביק (ו) להו ונפיק אמר רב חנן בר רבא הני היזמי והיגי מסككין בהו אביי אמר בהיזמי מסككינן בהיגי לא מסككינן מאי טעמא ב כיון דנתרי טרפייהו שביק להו ונפיק אמר רב גידל אמר רב ג האי אפקותא דדיקלא מסككין בהו אע"ג דאגידי אגד בידי שמים לא שמיה אגד אע"ג דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אגד אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא הני דוקרי דקני מסككין בהו אע"ג דאגידי נינהו אגד בידי שמים לא שמיה אגד אע"ג דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אגד תניא נמי הכי קנים ודוקרנין מסككין בהן קנים פשיטא אימא קנים של דוקרנין מסككין בהן ואמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא ד הני מרריתא דאגמא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח מיתיביה (ו) ה אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב ו) כוחלי ולא אזוב מדברי ולא אזוב רומי ולא אזוב שיש לו שם לווי אמר אביי כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאת' תורה והקפידה עליה בידוע שיש לו שם לווי והני לא נשתנה שמייהו קודם מתן תורה כלל רבא אמר הני מרריתא סתמא שמייהו והאי דקרי להו מרריתא דאגמא משום דמשתכח באגמא אמר רב חסדא איגד בחד לא שמיה אגד שלש שמיה אגד ז שנים מחלוקת ר' יוסי ורבנן דתנן ז) מצות אזוב שלשה קלחים ובהן שלשה גבעולין רבי יוסי אומר מצות אזוב שלשה גבעולין ושיריו שנים וגרדומיו כל שהוא קא סלקא דעתין מדשיריו שנים תחילתו נמי שנים והאי דקתני שלשה למצוה ומדרבי יוסי שלשה למצוה לרבנן שלשה לעכב והתניא ר' יוסי אומר אזוב (ו) תחילתו שנים ושיריו אחד פסול ואינו כשר עד שיהא תחילתו שלשה ושיריו שנים איפוך לר' יוסי שלשה לעכב לרבנן ו שלשה למצוה והתניא ו אזוב (ו) תחילתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו פסול עד שיהא תחלתו ושיריו אחד שיריו אחד פסול הא אמרת שיריו אחד כשר אלא

אפקותא דדיקלא. מולא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יולאין בו דוקרנין הרבה סביב ואע"ג דלגידי שהם מחובריס בענפי האילן יחד כך פירש בקונטרס ואין זה אלותא דדיקלא דפרק כל שעה (פסחים דף נט. ושם) דהתם אע"ג הגדל סביב הדקל ויולאים בו משום מרור ואי מן הדקל הוא הא אמר התם מה מצה מן הזרעים ואפשר דהיינו ערקבלין דסוף עושין פסין (עירובין דף כו:) דמפרש התם בגמרא אלותא חריותא ופי' שם בקונטרס שהוא סיב הגדל סביב הדקל ולריך לומר דמין זרע הוא ומיהו מדתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף לו:) אין אוגדים את הלולב אלא במינו ואמר רבא בגמרא אפילו בסיב ואפילו בעיקרא דדיקלא שמע מינה דאין זה עשב אלא מן הדקל עצמו הוא ואין זה ערקבלין:

מרריתא דאגמא. פי' בקונטרס חזרת של אגם ואין משמע כן בפרק כל שעה (פסחים דף נט.) דאמרינן רבינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה מחזר אמרריתא אמר ליה מאי דעתיך אי משום דמרירי טפי והאמן תנן חזרת אלמא אין זה חזרת אלא מין אחר הוא שאמו מרריתא ויש ממנו שמגדל באגם ושורש שלו נקרא תיעה בפרק אלו טרפות (חולין דף נט. ושם) מאי תיעה עיקרא דמרריתא:

משום דשכיחן **באגמא.** כי האי גוונא משני רבא פרק אלו טרפות (חולין דף סב:) גבי תורין של רחב' ואבי נמי אף על גב דמשני הכא והתם שינוי אחריני מכל מקום מודה לרבא דהא בפרק אותו ואת בנו (שם דף פ.) מכשירין עזי דבאגם לגבי מזבח:

בשלש שמיה **אגד.** תימה דבמסכת אבות (פ"ג מ"ו) משמע דפחות מחמשה לא שמיה אגד דתנן עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה ביניהן שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין אפילו חמשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה ומנין שאפילו שלשה שנאמר בקרב אלהים ישפוט ואית ספרים דגרסי איפכא דחמשה נפקא לן מבקרב משום דאעדת דרישה דקרא קאי ובלשון בקרב משמע אמצע כלומר בתוך עדה דהיינו חמשה ישפוט ושלשה נפקא לן מואגודתו על ארץ יסדה ובפ"ק דברכות (דף ו.) לא משמע כן דאמר התם מנין לעשרה שמתפללין שכינה ביניהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין לשלשה שיושבין דין שכינה ביניהם שנאמר בקרב אלהים ישפוט ולגירסא קמייתא ניחא ושמא דאף על גב דבעלמא חשיבא אגודה בשלשה האי קרא דואגודתו על ארץ יסדה לא מיתוקם אלא בחמשה משום דכתיב אף ידי יסדה ארץ וביד ים בה חמש אצבעות:

מצות אזוב שלשה קלחים. גבי אזוב דפרה לא כתיב אגודה אלא גבי אזוב דפסח מצרים כתיב ובסיפרי (פרשת חקת) יליף בג"ש לקיחה לקיחה מה להלן שלשה דאין אגודה בפחות משלשה אף כאן שלשה ורבנן דלא יליפי לעיל גבי לולב לקיחה לקיחה דמכאן בשאינו אגוד קסברי דמאזוב לאזוב נאמרה גזרה שוה ותימה דאי גזרה שוה היא הא קתני סיפא דהך משנה בסוף פרק אחד עשר דפרה לא אגדן כשר ומ"ש מלולב לרבי יהודה דתניא אגוד כשר אשינו אגוד פסול משום דיליף לקיחה לקיחה:

ובהן שלשה גבעולין. גבעול אחד לכל קלח וקלח דאי שלשה לכל קלח וקלח אם כן היינו ר' יהודה דקתני סיפא ר' יהודה אומר שלש על שלש ומשנה זו שנויה באורך במסכת פרה (פי"א מ"ט) אלא שהגמרא קארה: **וגרדומיו** כל שהוא. בפרק התכלת (מנחות דף לה:) דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין אגב תכלת נקט אזוב דגרדומי אזוב תניא דמשנה היא במסכת פרה (שם) אי נמי משום אזוב דמלורע איצטריך:

ירקות

עין משפט נר מצוה

פא א ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף יד:

פב ג מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה יא [טוש"ע א"ח שם סעיף טו]:

פג ד טוש"ע א"ח סימן תעג סעיף ה:

פד ה מיי' פי"א מהל' פרה הלכה ה:

פה ו ז שם הלכה ד:

לעזי רש"י

פיל"א. יעה.

רבינו חננאל (המשך)

ב) **[השיב** אביי במרריתא דאגמא ואמר כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה, ובאתה תורה והקפידה עליו והוא שם לווי. סבר אביי שאין עליך לדוק בדוקיא הזו אלא בדברים שנשתנו שמותן קודם מתן תורה ובאתה תורה והקפידה עליו ונקרא בה, פי' בתורה, כשם שהשינשתנה אליו ולא נקרא בשם הראשון, כגון זה חוששין לשם לווי ואין כשר אלא שנקרא שתם. ודברים שנשתנה שמן אין אנו יודעים אותן אלא זה דבותינו הודיענו שלא נשתנו שמן, ובשמועה באלו סדרפות בתורין של רחבה].

אמר רב חסדא אגד בחד לא שמיה אגד כדאמרן, שלשה הוי איגוד, שנים מחלוקת, רבנן סברי הוי איגוד ור' יוסי סבר לא הוי איגוד. דכתיב ולקחתם אגודת אזוב, וכתיב ולקח אזוב וטבל במים, ולפינן לקיחת אזוב ג) [מלקיחת אזוב], כלומר דבעינן איגוד. ותנן במסכת פרה פרק י"א מצות אזוב שלשה קלחים ובהן שלשה גבעולים, ר' יהודה אומר של שלשה שלשה. אזוב שיש בו ג' קלחים מפסגו ואגדו. פסגו ולא אגדו, אגדו ולא פסגו, לא אגדו ולא פסגו [כשר]. ר' יוסי אומר שלשה גבעולים, שירים שנים, וגרדומיו כל שהוא. ואוקימנא לר' יוסי ג' גבעולים לעכב, כלומר השנים ד) אינן נאגדין לפיכך פסולין. ורבנן למצוה שלשה ואם עשה שנים כשר. כדתניא אזוב לרבנן תחלתו שנים, ושיריו אחד כשר, ואינו פסול אלא עד שיהא אחד כשיריו. ירושלמי אין חבילה פחות מכ"ה.

ג) מד' רבינו נראה דגרים בדבכי אבי דגם בסחמי אין מסككין ולא כגי' דילן לג. הועתק כ) בכמ"י לא לכן לג. הועתק פירוש זה הסיין לסוגיין ונכתב שם "זה מלאתיו בלב הדפ". ולכאו' אינו מתאים לגשונו של רבינו ונראה יותר שזה פירוש מבאחר [ולכן נכתב באות שונה] ויש לעיין היטב. ג) נראה ל"ל לקיחה לקיחה מהתם כלומר וכו'.

ד) נראה ל"ל דשנים אינן נקראים אגודה לפיכך פסולין.